

MATERIÁLY

VII MEZINÁRODNÍ VĚDECKO - PRAKTICKÁ KONFERENCE

«DNY VĚDY – 2011»

27 březen - 05 dubna 2011 roku

Díl 18 Psychologie a sociologie

Praha
Publishing House «Education and Science» s.r.o
2011

Vydáno Publishing House «Education and Science»,
Frýdlanská 15/1314, Praha 8
Spolu s DSP SHID, Berdianskaja 61 B, Dnepropetrovsk

**Materiály VII mezinárodní vědecko - praktická konference
«Dny vědy - 2011». - Díl 18. Psychologie a sociologie: Praha.
Publishing House «Education and Science» s.r.o - 80 stran**

Šéfredaktor: Prof. JUDr. Zdeněk Černák

Náměstek hlavního redaktor: Mgr. Alena Pelicánová

Zodpovědný za vydání: Mgr. Jana Štefko

Manažer: Mgr. Helena Žákovská

Technický pracovník: Bc. Kateřina Zahradníčková

VII sběrné nádobě obsahují materiály mezinárodní vědecko - praktická
konference «Dny vědy» (27 březen - 05 dubna 2011 roku)
po sekcích «Psychologie a sociologie»

Pro studentů, aspirantů a vědeckých pracovníků

Cena 270 Kč

ISBN 978-966-8736-05-6

© Kolektiv autorů, 2011

© Publishing house «Education and Science» s.r.o.

К. психол.н. Болотнікова І.В.

Інститут психології ім.Г.С.Костюка НАПН України

ОСОБЛИВОСТІ МИСЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ НА ЕТАПІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОПТАЦІЇ

Успішна професійна орієнтація та самоідентифікація випускника школи з певною професією мають неабияке значення, визначаючи напрямок діяльності людини, матеріальну та моральну успішність цієї діяльності та спосіб життя загалом. Цьому сприяє сформованість в учнів наприкінці навчання у школі певного професійного світогляду та психологічна готовність учнів до професійної діяльності. Встановлено, що професійне становлення фахівця розпочинається на етапі професійної орієнтації, або оптації. Саме в цей період старшокласники обирають власний професійний шлях згідно з власними здібностями, інтересами, життєвими цілями та вподобаннями.

Професійний розвиток, на думку фахівців, є досить складним процесом з властивим йому циклічним характером. У ході трудової діяльності людина не тільки вдосконалює свої знання, вміння та навички, розвиває професійні здібності, але й може зазнавати негативного впливу професійної діяльності, який призводить до появи різного роду деформацій і станів, що знижують не тільки її професійні успіхи, але й негативно виявляються й у «позапрофесійному» житті.

Тим часом, спеціаліст має не тільки розв'язувати професійні завдання, а й задовольняти низку вимог, які ставляться до його загального інтелектуального розвитку, до його здібностей охопити суть проблеми (не обов'язково в професійній сфері), можливість віднайти оптимальні засоби її вирішення, вийти на практичні задачі та прогнозувати подальшу діяльність. Ось чому важливого значення набуває проблема підвищення як загального інтелектуального рівня, так і рівня функціонування окремих розумових особливостей.

Однією з найважливіших умов професійного становлення особистості є сформованість її активного та зацікавленого ставлення до всього нового, що з'являється у сучасній науці та суспільстві. Знання, що засвоює людина в процесі професійного розвитку, лише тоді реально регулюють її практичні дії, коли вони стають невід'ємною частиною її власного мислення, переконанням, що емоційно пережите та практично опробоване. Отже, без розкриття механізмів реального функціонування розумових процесів особистості на етапі професійної орієнтації та самоідентифікації неможливо раціонально вирішити питання успішності подальшого опанування обраної професії.

Як показав огляд психологічних джерел, на сьогодні проблема ролі особливостей мислення на різних етапах становлення фахівця у професіях типу «людина – людина» ще недостатньо висвітлена у науковій літературі. Отже, доцільним вбачається експериментальне дослідження ролі особливостей процесів мислення учнів, результати якого стануть підґрунтям для подальшої

розробки методів вдосконалення та психофізіологічного забезпечення професійного становлення фахівця на етапі професійної орієнтації та самоідентифікації.

Для вирішення цього завдання ми здійснили дослідження особливостей та закономірностей розвитку у старшокласників таких основних і необхідних представникам професій типу «людина – людина» властивостей мислення, як логічність, лабільність, швидкість, узагальнення та креативність.

Експериментальне дослідження проводилося на базі київської середньої школи № 57 серед учнів 11-х класів. Загальна кількість обстежуваних становить 55 чоловік. При цьому було використано такі методики:

- «Складні аналогії» – призначена для оцінки логічності мислення;
- «Інтелектуальна лабільність» – застосовується для перевірки гнучкості, лабільності процесу мислення, а також прогнозування успішності у професіональному навчанні, засвоєнні нового виду діяльності та оцінювання якості трудової практики;
- Тест «Антоніми» – має на меті визначення швидкості мислення, а також рівня узагальнення у вербальному мисленні;
- Тест «Асоціації» – дає змогу визначити рівень розвитку творчого вербального мислення та уяви.

Вищеназвані методики було нами обрано тому, що, потребуючи невелику кількість часу, вони дають досить об'єктивні дані щодо таких необхідних у професіях типу «людина – людина» якостей мислення, як логічність, лабільність, швидкість, узагальнення та оригінальність, а також показники рівня розвитку уяви. Перевагою даних методик є також їхня універсальність: вони можуть використовуватися на різних етапах професійного становлення фахівця.

Проаналізуємо результати експериментального дослідження.

Описову статистику середніх показників мислення у досліджуваних учнів наведено у таблиці 1.

Таблиця 1.

**Описова статистика показників мислення
у загальній кількості досліджуваних учнів**

Показники	Середні значення	Std.Deviation
лабільність	6,32	4,59
логічність	2,41	2,51
швидкість	49,78	,87
узагальнення	2,67	1,61
креативність	20,21	2,11

Серед загальної кількості обстежуваних виявлено такі середні показники особливостей мислення:

- лабільність – середній рівень розвитку (середній показник кількості помилок дорівнює 6,32) ;
- логічність – високий рівень (середній показник кількості помилок дорівнює 2,41);
- швидкість – високий рівень (середній показник кількості опрацьованих слів дорівнює 49,78);
- узагальнення – середній рівень (середній показник кількості помилок дорівнює 2,67);
- креативність – високий рівень (середній показник кількості добраних слів дорівнює 20,2).

На підставі аналізу середнього значення кількості помилок у обстежених учнів, зауважимо, що загалом зафіксовано достатньо високий рівень розвитку у старшокласників означених показників мислення та уяви. Найскладнішим для опрацювання виявився тест на вивчення лабільності мислення (кількість помилок незначно, але перевищує межу середнього рівня). Найменше труднощів викликало виконання тестів на швидкість, креативність та логічність.

Достовірних відмінностей між показниками мислення за статевою ознакою не встановлено.

MATERIÁLY

VII MEZINÁRODNÍ VĚDECKO-PRAKTICKÁ KONFERENCE

«DNY VĚDY – 2011»

27.03.2011 - 05.04..2011

**Díl 18
Psychologie a
sociologie**

Praha
Publishing House
«Education and Science» s.r.o.

